

УДК 378.22

Наталя МОСЬПАН

м. Київ

Monavik@ukr.net

ЧИННИКИ ВЗАЄМОДІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ З РИНКОМ ПРАЦІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Ринкові відносини у вищій освіті спрямовані на зміну характеру та ролі вищих навчальних закладів у суспільстві. Під час переходу вищої освіти на ринкові відносини відбувається процес взаємодії вищої освіти з ринком праці, механізми якого вимагають ретельного вивчення. У статті визначено та проаналізовано чинники взаємодії вищої освіти з ринком праці в Європейському Союзі. Ринкові відносини між вищою освітою та ринком праці розглядаються як система взаємопов'язаних чинників, які знаходяться в постійній взаємодії та взаємозалежності. Політика гармонізації взаємодії вищої освіти з ринком праці в ЄС полягає в створенні механізмів зв'язку цих чинників для їх ефективної співпраці.

Ключові слова: вища освіта, вищі навчальні заклади, перехідний період, працевлаштування, ринок праці.

З метою подолання наслідків економічної кризи в Європейському Союзі (ЄС) вирішили підвищити роль вищих навчальних закладів (ВНЗ) у суспільстві за рахунок реформування вищої освіти, проте ці реформи спрямовані більше на економізацію вищої освіти. Болонський процес несе в собі явний економічний підтекст. Він вводить англосаксонську модель на Європейський континент, яка проявляється не тільки в термінології та структурі, але, й також в ідеології. Остання найчастіше розглядає освіту з економічної точки зору, де вища освіта та знання розглядаються як економічні предмети споживання всередині певної області. Існує явний рух у напрямку до маркетизації галузі освіти. Про це вперше було зазначено в Лісабонській стратегії, де ЄС має на меті створити найбільш конкурентоспроможну економіку знань у світі, а також надати освітні права людині, які відповідатимуть потребам ринку праці. В умовах маркетизації вищої освіти виникає тісна взаємодія ВНЗ з ринком праці, на які спрямована політика ЄС в освітній, соціальній та економічній сферах. Відповідно від ефективної взаємодії цих компонентів і буде залежить економічне майбутнє ЄС. Досвід ЄС з цього питання має значний інтерес для України під час інтеграції в ЄС та Європейській освітній простір. **Метою даної статті** є вивчення та аналіз чинників політики гармонізації взаємодії вищої освіти з ринком праці в ЄС.

Визначення чинників політики гармонізації взаємодії вищої освіти з ринком праці було здійснено через аналіз автентичних незалежних звітів Європейської Ради, зробле-

них дослідниками ЄС на основі документів Європейської Комісії та матеріалів з офіційного сайту ЄС. У коло нашого дослідження підпадають наступні звіти «Працевлаштування та навички випускників вищої освіти» (Employability and skills of higher education graduates), «Європейський простір навчок та кваліфікацій» (European area of skills and qualifications), «Сприйняття роботодавцями працевлаштування випускників» (Employers' perceptions of graduate employability), а також дослідження Б. Туза (Csúsz B.), К. Мокану (C. Mocanu) та ін. Аналіз ринку праці буде здійснено на основі офіційних звітів ЄС і статистичних даних Євростату: «Розвиток ринку праці в Європі 2013» (Labour Market Developments in Europe 2013), «Перехід на ринок праці в Європейському Союзі» (Transitions in Labour Market Status in the European Union) та ін.

Вивчення та аналіз даної літератури дає змогу визначити основні соціальні сектори та ключові тематичні напрямлення політики взаємодії вищої освіти з ринком праці в ЄС. Відповідно, система взаємодії вищої освіти з ринком праці складаються з трьох соціальних секторів, а випускник середніх закладів освіти, щоб пройти шлях до першої роботи, має подолати три етапи:

- **Перший етап** – етап отримання кваліфікації (навчання у системі вищої освіти).
- **Другий етап** – етап пошуку першої роботи (перехідний період від освіти до ринку праці).
- **Третій етап** – етап працевлаштування (реалізація придбаних навичок і компетенцій у професійній сфері).

Слід додати, що ця циклічна система може мати взаємний зв'язок. Процес подолання етапів може відбуватися як від освіти, через перехідний період до ринку праці, так і назад від ринку праці через перехідний період до освіти. Це відбувається тоді, коли робітнику необхідно підвищити рівень кваліфікації, або змінити роботу. Таким чином, ці три соціальних сектори знаходяться в постійній взаємодії та взаємозалежності, рис. 1.

До соціальних секторів даної політики відносимо:

- **Вищу освіту** (*Higher Education*) – інститут присудження кваліфікацій. Етап отримання кваліфікації.
- **Перехідний період** (*Transition*) – зв'язуючий елемент між вищою освітою та ринком праці, коли випускники ВНЗ намагаються запропонувати (вигідно продати) отримані під час навчання навички та компетенції роботодавцям. Етап пошуку першої роботи.
- **Ринок праці** (*Labour Market*) – місце реалізації випускниками ВНЗ навичок і компетенцій у професійній сфері. Етап працевлаштування, рис. 2.

Кожна ланка системи взаємодії вищої освіти з ринком праці має свою специфіку, структуру та складається з різних компонентів, що потребує також детального аналізу та опису.

Вища освіта

Вища освіта є першою сходинкою у системі «вища освіта – перехідний період – ринок праці», яка характеризується власною специфікою. Огляд літератури (7) з цього питання показав, що система вищої освіти ЄС має певні компоненти, які тісно пов'язані між собою. Серед них виділяємо: Європейські ступені й кваліфікації (*European degrees and qualifications*); забезпечення якості (*Quality assurance*); Європейська Кредитна Система (*The European Credit System*); додаток до диплома (*Diploma Supplement*); визнання іноземних дипломів (*Recognition of foreign diplomas*).

Оскільки питання про вищу освіту в ЄС широко висвітлюються у вітчизняній науковій літературі, лише підкреслимо, що Європейська система вищої освіти варіювалася від країни до країни, таким чином ускладнюючи професійний та академічний рух, вимагаючи перекладу та узгодження дипломів і курсів. Для подолання цього негативного явища ЄС встановив Болонську систему в якості засобу для досягнення єдності й мобільності у сфері освіти (2).

Перехідний період

У звітах Європейської Комісії зазначається, що під час економічного спаду сучасні випускники ВНЗ були набагато краще ізольова-

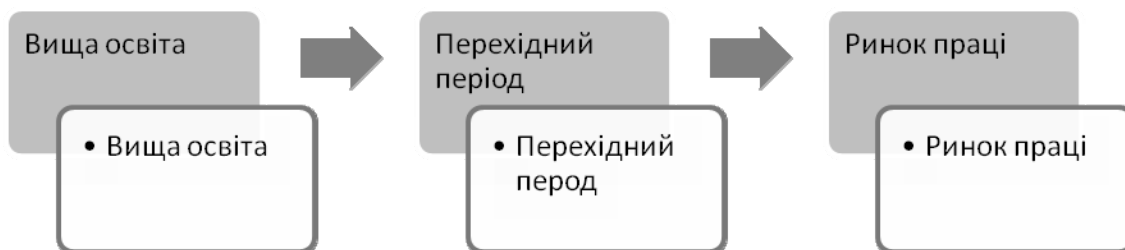

Рис. 1

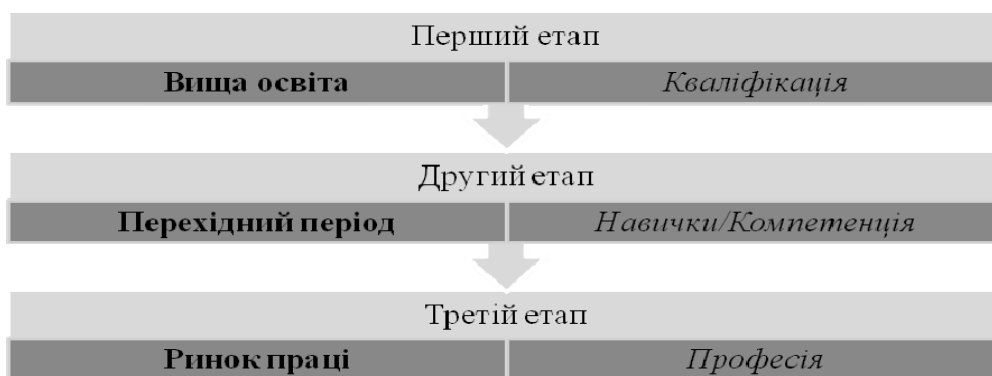

Рис. 2. Схема системи взаємодії вищої освіти з ринком праці

ні від ризику безробіття, ніж ті, що виходять на ринок праці з більш низьким рівнем кваліфікації. Відповідно, майбутній успіх економіки ЄС залежить від наявності ефективного переходу від освіти і навчання до працевлаштування. Дослідники зазначають, що основним показником ефективності переходу від освіти до ринку праці є тривалість пошуку роботи, яка залежить від багатьох факторів: кваліфікації, навчальних предметів і навичок.

Залежність швидкості працевлаштування від кваліфікації. Випускники ВНЗ, як правило, знаходять відповідну роботу в два рази швидше тих, хто має неповну середню освіту. У Болгарії, Польщі та Словаччині, наприклад, людям із середньою освітою потрібно в середньому на рік більше ніж випускникам ВНЗ, щоб знайти відповідну роботу.

У середньому пошук роботи у випускників ВНЗ займає 5,1 місяця, в порівнянні з 7,3 місяців для випускників із середнім рівнем і 9,9 місяців для випускників з низьким рівнем кваліфікації. Випускники ВНЗ у більшості країн, як правило, знаходять роботу менше ніж за 5 місяців, але в середньому по ЄС-27 значний час на пошук роботи займає у випускників в Греції (більше року в середньому), Італії, Іспанії та Румунії. Проте це не враховує чи відповідає знайдені робочі місця отриманим навичкам і рівню освіти. Випускники ВНЗ можуть знайти себе роботу, що не відповідає їх кваліфікації. Роботодавці можуть найняти людей, які є надмірно кваліфікованими для цієї роботи. Встановлено, що більше ніж один з п'яти випускників ВНЗ в ЄС є надмірно кваліфікованим [5, 2].

Спостерігається значна зміна в перспективі для сучасних випускників ВНЗ у різних країнах. У Німеччині, Естонії та Великобританії рівень зайнятості випускників ВНЗ фактично збільшився з 2008 до 2013 року. Більше ніж 90% сучасних випускників ВНЗ були працевлаштовані в 2013 році в Німеччині, Мальті, Нідерландах та Австрії. Тільки в Греції, Італії та на Кіпрі рівень зайнятості сучасних випускників ВНЗ був менше ніж 80%. Хоча сюди входять кілька країн, які мають крутий спад з 2008 року як наслідок економічної кризи.

Перспективи працевлаштування випускників ВНЗ на основі навчальних предметів. В ЄС спостерігаються складні відносини між

предметом навчання та працевлаштуванням при переході на роботу. У 2013 році у Великобританії серед усіх випускників ВНЗ ті, хто вивчав гуманітарні науки, мистецтво, мови або педагогіку мали нижчі показники зайнятості (84–88%), ніж ті, хто вивчав медицину, техніку та засоби масової інформації (92–95%). Проте, випускники ВНЗ з програмної інженерії майже в два рази частіше залишаються безробітними протягом шести місяців після випуску ніж випускники з хімії. У Словенії, наприклад, 60% випускників ВНЗ із точних наук знаходять роботу протягом 3 місяців, у порівнянні з 45% випускників ВНЗ із соціальних наук [5, 2–3].

Підтримка готовності випускників ВНЗ до роботи. Найбільш важливі навички виділені роботодавцями є навички управління роботою, а потім специфічні навички, комунікативні навички, навички роботи з комп'ютером, здатність адаптуватися до нової ситуації, здатність читати / писати, аналітичні навички та вміння вирішувати проблеми. Знання іноземних мов мають важливе значення для роботодавців з міжнародними контактами і є більш важливими у приватному ніж у державному секторі [5, 8].

У цілому, 47% роботодавців випускників повідомляють, що брак абітурієнтів з потрібними навичками і можливостями є одним із головних викликів, з яким вони стикаються при заповненні вакансій, навіть якщо вони, як правило, задоволені (89%) навичками раніше набраних випускників. Роботодавці вважають, що цю проблему можна вирішити через співпрацю з університетами в проектуванні навчальних програм. Тим не менш, дуже мало роботодавців випускників співпрацюють з університетами по дизайну навчальних програм, і більше ніж половини повідомляють, що вони ніколи не робили цього [3, 58–60].

Вивчення К. Мокану (С. Мосану) ситуації переходу з вищої освіти до ринку праці в країнах ЄС показало, що випускники ВНЗ зі Словенії мають найуспішніший перехід від навчання до роботи. Вони демонструють високі рівні стійкості й адекватності на першій роботі. У Польщі, з іншого боку, випускники ВНЗ мають швидкий вихід на ринок праці, але, хоча вони показують також високу стабільність на першій роботі, відповідність їх-

ній кваліфікації роботі бажає кращого. Угорщина та Литва характеризуються повільним переходом і низькою стабільністю на першій роботі, а в Угорщині навіть адекватність першої роботи є низькою [9, 11].

Ринок праці

Ринок праці є останнім чинником системи взаємодії вищої освіти з ринком праці, який має свою специфіку та власні компоненти структури. У статті ринок праці ЄС буде проаналізований з точки зору робочої сили, яка бере участь у ринкових відношеннях.

Зайнятість і безробіття. У 2012 році економічна активність в ЄС скоротилася на 0,3% через ускладнений доступ до кредитів, поява боргів та уповільнення зростання на ринках, що розвиваються. Рівень безробіття в ЄС продовжував рости до середини 2013 року. Проте, рівень безробіття в більшості країн ЄС залишається дуже високим. Частка довгострокового безробіття продовжує зростати, з відповідними наслідками для показників пошуку роботи і зіставлення на ринку праці [11, 8].

У той же час, робоча сила в 2012 році збільшилася приблизно на 0,8 млн. фізичних осіб. Зростання робочої на близько 80% відбулося через розширення участі жінок. Розширення участі жінок разом зі стабільним рівнем зайнятості жінок становить близько 58,5%, в той час як рівень зайнятості чоловіків знизився до 69,6%. Рівень безробіття виріс для обох статей у рівних показниках.

Згідно показників віку, активне молоде та середнього віку населення зменшилося, в той час як участь серед вікової групи 50–64 роки збільшилася майже на 2 млн. осіб. Збільшення участі літніх працівників і зниження молоді було приблизно однаково розподілено між статями. Зниження участі працівників середнього віку спостерігається серед чоловіків. У цілому, динаміка показників економічної активності продовжити відображати «додатковий ефект робітника», який характеризується реакцією участі з початку кризи [8, 12].

Відповідність кваліфікації вимогам ринку праці та довготривале безробіття. Розвиток показника швидкості знаходження роботи, а також показника швидкості залишення роботи, як повідомляється у дослідженні, знаходяться у такій відповідності: в той час як по-

казник швидкості залишення роботи підскачав у 2009 році, і залишався приблизно стабільними на високому рівні (біля 10%) у період з 2009–2012 року, показник знаходження роботи продовжував падіння майже безперервно з 2009–2012 року, досягнувши найнижчого рівня (біля 5%) в кінці 2012 року.

Показники знаходження роботи залежать від тривалості безробіття. Безробітні довгий термін мають менше шансів знайти роботу, ніж ті, які нещодавно стали безробітними. Така відмінність особливо помітна в хороші часи, а під час періоду слабкого ринку праці показники швидкості знаходження роботи безробітними короткий термін наближаються до безробітних на довгий термін. Оскільки, безробітні довгий термін мають низьку ймовірність знайти роботу, то їх частка із загальної чисельності робочої сили в ЄС продовжує зростати від приблизно 3% в 2008 році до приблизно 5% в 2013 році (8, 16).

Таке свідоцтво має пояснення з політичної точки зору. Ринки праці в зоні євро були вражені повторним зниженням попиту на працю, що дало слабину і не супроводжується типовим регулюванням процесу наявності вакансій і безробіття (8, 7).

Відповідність кваліфікації вимогам ринку праці. Криза супроводжується зростанням невідповідності у деяких країнах. Тенденція до кращого узгодження між кваліфікаціями та попитом і пропозицією робочої сили на ринку праці переривається в Греції та Ірландії, в той час як в Данії, Іспанії та Португалії ступінь невідповідності продовжує зростати в прискореному темпі. Таке збільшення невідповідності після кризи в цих країнах в основному пов'язане із зменшенням попиту на низько-кваліфіковану та високо-кваліфіковану робочу силу.

У деяких країнах (Австрії, країнах Балтії, Бельгії, Болгарії, Німеччині, Угорщині, Польщі, Румунії, Словенії, Словаччині та Великобританії) ступінь невідповідності між кваліфікаціями та потребами ринку праці впав у період кризи (2008–2009 роках). Особливо примітно зниження надлишкового попиту на низько-кваліфіковану робочу силу в поєднанні з падінням надлишкового попиту на середньо-кваліфіковану робочу силу в Балтії, Польщі,

Румунії. У Фінляндії, Франції, Нідерландах і Швеції рівень невідповідності почав знижуватися тільки в 2012–2013 роках [8, 75].

Галузева спеціалізація. Розподіл безробіття по професійним секторам з попередньої роботи є досить стабільним протягом довгого часу. У більшості країн більшість безробітних були раніше зайняті у сфері послуг. У країнах з відносно сильною спеціалізацією у виробництві, однак, більшість безробітних були раніше зайняті у промисловості (наприклад, Угорщина, Польща, Словенія, Словаччина).

Промисловість особливо постраждала під час кризи в країнах, де спад в основному пов'язаний з падінням зовнішнього попиту: найбільш явно в Чеській Республіці, Німеччині, Угорщині, Італії, Швеції, Словенії та Словаччині.

У деяких країнах (наприклад, Іспанії, Угорщині, Латвії, Литві, Великобританії) спостерігається збільшення частки безробіття з державного сектора, що є сигналом того, що працівникам виключеним із державного сектора потребують більше часу, щоб бути повторно включеними на ринок праці. Частка безробітних зі сфери послуг поступово й наподегливо збільшилась з 2008 року в ряді країн (зокрема, в Болгарії, Німеччині, Прибалтики та Великобританії) [8, 77].

Вивчення та аналіз даних участі молоді в освіті та на ринку праці в ЄС-27 у 2012 році, показав, що у віці 15 років, майже 100% населення в ЄС вчать в школі. Як молоді стають старше, є поступове зниження частки молодих людей у сфері освіти. Не всі залишають освіту в тому ж віці, так що поступова зміна для молодого населення присутня в цілому. Її темп визначається національними системами освіти і професійною підготовкою, а також іншими факторами.

Серед можливих причин високого рівня безробіття в ЄС порівняно із США, В. Бурух (1) визначає:

- *Рівень заміни робочих місць* є високим в ЄС (Бельгія – 51%, Франція – 58%, Данія – 71%).
- *Тривалість безробіття.* В Європі збереження пільг може тривати протягом другого й третього років безробіття, що відповідним чином сприяє тривалості безробіття.

- *Стабільність заробітної плати.* В Європі заробітна плата є більш негнучкою: в рецесії заробітна плата залишається стабільною, тому все навантаження регулювання падає на безробітних.
- *Високі витрати на працевлаштування.* В Європі, це дуже дорого звільняти працівників, тому компанії не спішають наймати працівників.

Паралельно зі зменшенням частки молоді у сфері освіти є її збільшення на ринку праці, працевлаштованих або безробітних. Темпи виходу з освіти не збігаються з темпами вступу на ринок праці, так як деякі люди знаходяться в освіті і на ринку праці в той же час, тоді як інші йдуть з освіти і залишаються поза ринком праці. Так, частка молоді, які залишають освіту у віці 20–25 років зменшується з приблизно 45% до 25%, а у віці 26–34 років з приблизно 20% до 15%. Показники виходу на ринок праці з освіти майже подібні: у віці 20–25 років зменшується з приблизно 65% до 33%, а у віці 26–34 років з приблизно 30% до 20%. Згідно даних 2012 року молоді задіяної в освіті у віці 17–23 років становило приблизно 60%, тоді як на ринку праці частка молоді у віці 24–29 років була приблизно 31,5% (10).

Очевидний рівень безробіття та невідповідність частки молоді задіяної в освіті та на ринку праці свідчить про існування проблем у системі «вища освіта – перехідний період – ринок праці», які ЄС намагається вирішувати завдяки впровадженню стратегії «Європа 2020» та створенню певних зв'язуючих механізмів.

Одним із таких зв'язуючих механізмів між освітою та ринком праці є «Європейські рамки навичок, компетенцій, кваліфікацій і професій» (*European Skills/Competences, qualifications and Occupations*) (ЄРНККП). Європейські інтернет-портали пошуку роботи зазвичай використовують одну систему класифікацій та одну мову. Це ускладнює обмін даними між ними, зокрема, коли системи знаходяться в різних країнах та робить ще важчим пошук відповідної роботи за кордоном. Саме для подолання цієї проблеми була створена єдина база ЄРНККП, яка визначає й класифікує навички, компетенції, кваліфікації та професії до рівня єдиного стандарту, викори-

стовуючи стандартну термінологію на всіх мовах ЄС і у відкритому форматі, які можуть бути використані за допомогою програмного забезпечення третіх сторін. Це дозволяє користувачам обмінюватися резюме та вакансіями робочих місць, що зберігаються в різних ІТ-системах [6, 6].

ЄРНККП є зв'язком, який з'єднує розрив у спілкуванні між освітою та роботою. Ринок праці постійно розвивається. Конкретні професії, навички, компетенції та кваліфікація, що люди потребують змінюються з плином часу, так само як і їх опис. Щоб впоратися з цим, ефективна комунікація та діалог між ринком праці та сектором освіти / професійної підготовки є життєво важливим. Для полегшення цього діалогу ЄРНККП структурована та представляє базу даних для пошуку роботи 25-ма мовами [6, 8].

Вивчення автентичних незалежних звітів Європейської Ради та досліджень ЄС з питання політики гармонізації взаємодії вищої освіти з ринком праці дало можливість зробити наступні висновки.

Система взаємодії вищої освіти з ринком праці складається з трьох секторів, а випускник середніх закладів освіти, щоб пройти шлях до першої роботи, має подолати три етапи: етап отримання кваліфікації (навчання у системі вищої освіти); етап пошуку першої роботи (перехідний період від освіти до ринку праці) та етап працевлаштування (реалізація придбаних навичок і компетенцій у професійній сфері).

Чинниками даної системи є *вища освіта* (інститут присудження кваліфікацій); *перехідний період* (зв'язуючий елемент між вищою освітою та ринком праці, коли випускники ВНЗ намагаються запропонувати (вигідно продати) отримані під час навчання навички та компетенції роботодавцям); *ринку праці* (місце реалізації випускниками ВНЗ навичок і компетенцій у професійній сфері).

Ця циклічна система може мати взаємний зв'язок. Процес подолання етапів може відбуватися як від освіти, через перехідний період до ринку праці, так і назад від ринку праці через перехідний період до освіти. Це відбувається тоді, коли робітнику необхідно підвищити рівень кваліфікації, або змінити ро-

боту. Таким чином, ці три соціальних сектори знаходяться в постійній взаємодії та взаємозалежності.

Політика гармонізації взаємодії вищої освіти з ринком праці в ЄС полягає в створенні механізмів зв'язку цих чинників для їх ефективної співпраці.

Список використаних джерел

1. Borgoah V. K. The Structure of the Labour Market [Електронний ресурс]. – 2001. – Режим доступу: <http://www.borooah.com/Teaching/Business%20Economics/The%20Structure%20of%20the%20Labour%20Market.pdf>
2. Csúsz B. The Structure of the European Higher Educational System. [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу: <http://www.bachelorsportal.eu/articles/455/the-structure-of-the-european-higher-educational-system.html>
3. Employers' perceptions of graduate employability. Analytical report. [Електронний ресурс] // European Commission. – 2010. – 194 p. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_304_en.pdf
4. Employability and skills of higher education graduates. Analytical Highlight. EU Skills Panorama [Електронний ресурс]. – 2014. – 4 p. – Режим доступу: file:///D:/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%B7%D0%BA%D0%B0/EUSP_AH_Graduates.pdf
5. European area of skills and qualifications (Report). Special Eurobarometer 417 [Електронний ресурс] // European Commission. – 2014. – 59 p. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_417_en.pdf
6. European Classification of Skills/Competences, Qualifications and Occupations. The first public release A Europe 2020 initiative [Електронний ресурс] // European Union. – 2013. – 16 p. – Режим доступу: [https://ec.europa.eu/esco/resources/escopedia/20150428_175021/7ec5ed21-bfcf-481a-bbc1-dffb319c542eESCO_Booklet_\(PDF\).pdf](https://ec.europa.eu/esco/resources/escopedia/20150428_175021/7ec5ed21-bfcf-481a-bbc1-dffb319c542eESCO_Booklet_(PDF).pdf)
7. Higher education in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ecahe.eu/w/index.php/Higher_education_in_Europe
8. Labour Market Developments in Europe 2013 [Електронний ресурс] // European Union. – 2013. – 133 p. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2013/pdf/ee6_en.pdf
9. Mocanu C., Zamfir A. School-To-Work Transition Of Higher Education Graduates In Four Eastern European Countries [Електронний ресурс] // Working Paper. – No. 15. – 2012. – 12 p. – Режим доступу: <http://www.msm.nl/resources/uploads/2014/02/MSM-WP2012-15.pdf>
10. Participation of young persons in education and in the labour market. Eurostat. Statistics Explained [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Participation_of_young_people_in_education_and_the_labour_market
11. Ward-Warmedinger M., Macchiarelli C. Transitions in labour market status in the European Union [Електронний ресурс] // LEQS Paper. – No. 69. – 2013. – 38 p. – Режим доступу: <http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/LEQS/LEQSPaper69.pdf>

Natalia MOSPAN
Kyiv

FACTORS OF HIGHER EDUCATION INTERACTION WITH LABOUR MARKET IN THE EUROPEAN UNION

Market relations in higher education aimed at changing the nature and role of universities in society. During the transition of higher education to market relations is happening an interaction of higher education with labour market, which mechanisms require careful study. In the article the factors of higher education interaction with labour market in the EU are analysed. Market relations between higher education and labor market are seen as a system of interrelated factors, which are in constant interaction and interdependence. The aim of harmonization policy of higher education interaction with labour market in the EU is to create linking mechanisms of these factors for their effective cooperation.

Key words: employment, higher education, labour market, transition, universities.

Наталья МОСПАН
г. Киев

ФАКТОРЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ С РЫНКОМ ТРУДА В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ

Рыночные отношения в высшем образовании направлены на изменение характера и роли высших учебных заведений в обществе. При переходе высшего образования на рыночные отношения происходит процесс взаимодействия высшего образования с рынком труда, механизмы которого требуют тщательного изучения. В статье определены и проанализированы факторы взаимодействия высшего образования с рынком труда в Европейском Союзе. Рыночные отношения между высшим образованием и рынком труда рассматриваются как система взаимосвязанных факторов, которые находятся в постоянном взаимодействии и взаимозависимости. Политика гармонизации взаимодействия высшего образования с рынком труда в Европейском Союзе заключается в создании механизмов связи этих факторов для их эффективного сотрудничества.

Ключевые слова: высшее образование, высшие учебные заведения, переходный период, рынок труда, трудоустройство.

Стаття надійшла до редколегії 01.02.2016

УДК 371.381(510)

Хуан ЦЗИНШЕН
г. Одесса
540311591@qq.com

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ КУЛЬТУРА КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ДУХОВНОСТИ КИТАЙСКОГО НАРОДА

В данной статье рассматривается роль художественной культуры как развивающей, воспитательной деятельности которая призвана формировать внутренний мир человека, способствовать духовному росту личности и реализации ее творческого потенциала.

Ключевые слова. художественная культура, личностный рост, духовные ценности, воспитательная деятельность, нравственное совершенствование личности, искусство, китайская живопись, эстетика.

Одним из важнейших компонентов духовной культуры человечества выступает художественная культура, которая вместе с познавательной, религиозной, нравственной, экономической, политической культурой призвана формировать внутренний мир человека, содействовать развитию человека как творца культурных ценностей.

Цель исследования – исследовать степень влияния художественной культуры на

нравственное совершенствование личности и формирование ее духовности. Определить воспитательную роль искусства и возможности применения его в педагогической деятельности.

В ходе данного исследования и изучения литературы связанной с его тематикой мы ознакомились с работами таких ученых, как Н. А. Виноградова, А. А. Васильева, В. И. Денисенко, Ю. А. Отливной, В. В. Малявина,